

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Cím szerzői jogi védelme

Ügyszám: SZJSZT-21/09

A Megkereső által feltett kérdések:

1. „Egy boltkóros naplója” cím az Szjt. 1. §-a illetve az Szjt. 4. § (2) bekezdése alapján szerzői jogi oltalom alatt áll-e.
2. Jogszabályt sértett-e a P. Kft. azzal, hogy a fenti címet felhasználási jog megszerzése nélkül használta fel.
3. Felhasználási díj illeti-e meg az Ü. Könyvkiadó Kft-t a P. Kft-től.

Az eljáró tanács szakértői véleménye:

Előzetes megállapítás:

Az eljáró tanács mindenekelőtt rögzíti, hogy a szakértői vélemény kialakítása során kizárólag a megkeresés és az ahhoz csatolt 9 db melléklet alapján alakította ki a szakvéleményét, nem ismerve az ügy összes körülményét, így többek között a különböző érintett magyarországi kiadók és a külföldi jogtulajdonos között létrejött megállapodásokat, mint ahogyan az sem ismeretes, hogy a Megkereső a P. Kft-vel folytatott teljes levelezését rendelkezésre bocsátotta-e (pl. R.A. esetleges válasza 8. számú mellékletként csatolt email-re).

A konkrét kérdésekre adott válaszok:

Ad 1.

A szerzői jogi oltalom feltételeit a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (továbbiakban Szjt.) a következőképpen határozza meg:

„1. § (1) Ez a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat.

(2) Szerzői jogi védelem alá tartozik - függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e - az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. [...]

(3) A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.”

Ez azt jelenti, hogy a szerzői jogi védelemnek a mű „egyéni, eredeti jellegén kívül más feltétele nincs és nem is lehet. Nem függhet tehát mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől” [miniszteri indokolás az 1-9. §-hoz, 1. § (3) bekezdés]. Az Szjt. 1. § (2) bekezdésében szereplő felsorolás példálózó jellegű, a szerzői jogi védelemnek tehát az sem feltétele, hogy az egyéni, eredeti alkotás az a)-o) pont valamelyike alá besorolható legyen.

Az Szt. 16. § (2) bekezdése, miszerint a szerző engedélye szükséges a mű sajátos címének felhasználásához is, azonban végképp nem hagy semmi kétséget afelől, hogy a cím, mint mű is lehet szerzői jog tárgya. Mivel azonban az egyéni eredeti jelleg, mint a szerzői jogi védelem feltétele a címek esetében is követelmény, ezért csak a sajátos cím állhat szerzői jogi védelem alatt.

Az Szt. 4. § (2) bekezdése kimondja, hogy szerzői jogi védelem alatt áll többek között más szerző művének fordítása is, ha annak egyéni eredeti jellege van.

A fordításnál, miután "más szerző művének fordítás"-áról rendelkezik a törvény, származékos műről beszélünk, ami azt jelenti, hogy a fordításon csak akkor állhat fenn szerzői jogi védelem, ha az annak alapjául szolgáló mű szerzői műnek minősül.

A fenti esetben az eredeti cím "Confession of a Shopaholic", míg ennek R.A. általi magyar fordítása "Egy boltkóros naplója". Az eljáró tanács álláspontja szerint az eredeti cím is, és annak fordítása is rendelkezik egyéni, eredeti jelleggel, tehát szerzői jogi védelem alatt áll. Az eredeti cím szellemesen utal az angol nyelvben elterjedt és ún. szóösszerántás lévén a XX. század második felében keletkezett "workaholic" kifejezésre, amely a munkamániásokat hivatott jellemezni. Ehhez képest a magyar fordító nem ezt a szövegkörnyezetet veszi alapul, hanem egy teljesen más szó, a holtkóros alapulvételével szóösszerántással alkot egy szintén találó kifejezést, ami a magyar nyelvben ugyanazt tudja kifejezni, mint az eredeti angol cím.

Ad 2.

Az Szt. 16. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a szerző engedélye szükséges a mű sajátos címének felhasználásához is. Ugyanezen § (6) bekezdése kimondja, hogy jogosulatlan a felhasználás különösen akkor, ha [...] az arra jogosult szerződéssel engedélyt nem ad. Ennek alapján egyértelmű, hogy a megkeresés tárgyát képező címet harmadik személy csak a jogosulttól megszerzett felhasználási engedéllyel használhatja.

A 2. sz. mellékletként csatolt Felhasználási szerződés nem tartalmaz kifejezett kikötést arra vonatkozóan, hogy az Ü. Könyvkiadó a megkeresés tárgyát képező cím felhasználására harmadik személyeknek jogosult lenne engedélyt adni. Az Szt. 46. § (1) bekezdés értelmében az eljáró tanács álláspontja szerint a megkeresés tárgyát képező címnek az Ü. Könyvkiadón kívüli harmadik személyek általi felhasználásához, ideértve a könyvkiadást és a filmcímként történő felhasználást, R. A. szerző engedélye szükséges. A megkeresésből és a mellékletekből nem derül ki egyértelműen, hogy a P. Kft rendelkezik-e R. A. engedélyével.

Az Szt. 16. § (1) bekezdése értelmében a szerzőnek kizárólagos joga van a mű felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. A "minden egyes felhasználás engedélyezése" pont arra az esetre utal, amikor egy mű több formában (nyomtatott, megfilmesítés, színházi előadás) juthat el a közönséghez. "A szerzőnek minden egyes - önálló - felhasználási folyamatnál kizárólagos engedélyezési joga és díjazási igénye van". (ld. A szerzői jogi törvény magyarázata, 99. old., szerk. Gyertyánfy Péter, KJK-Kerszöv, Budapest 2000.)

Ad 3.

Az Szt. 16. § (4) bekezdése főszabályként úgy rendelkezik, hogy a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás illeti meg. A díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozattal mondhat le, amely jelen esetekben írásos formához van kötve.

Mind a P. Kft általi könyvkiadás, mind pedig a filmcímként történő felhasználás után R.A. szerzőt jogdíj illeti meg.

Az eljáró tanács felhívja a figyelmet, hogy nem az Ü. Könyvkiadó Kft-t illeti meg a jogdíj, hanem R.A. szerzőt, tekintettel arra, hogy a rendelkezésre álló dokumentumokból az állapítható meg, hogy az Ü. Könyvkiadó Kft a megkeresés tárgyát képező címnek harmadik személyek általi felhasználása tekintetében engedélyezési joggal nem rendelkezik.

A P. Kft által kiadott könyvek címeként történő felhasználás után a szerző jogdíjra a P. Kft-től tarthat igényt, míg a filmcímként történő felhasználás után a film terjesztését, illetve nyilvános előadását végző szervezetektől.

A *nemo plus iuris* elve alapján a Z. Kft. filmforgalmazó nem szerzett felhasználási jogot a megkeresés tárgyát képező címen. A szerző tehát akkor sem támaszthat a P. Kft-vel szemben díjigényt a filmcímként történő felhasználással kapcsolatban, ha a P. Kft. a 9. számú mellékletként csatolt „Engedély”-ben adott felhasználási jogosultság fejében díjazásban részesült (ez egyébként az "Engedély"-ből nem derül ki).

Dr. Sár Csaba
a tanács elnöke

Dr. Lendvai Zsófia
a tanács előadó tagja

Dr. Karsay Enikő
a tanács szavazó tagja